

ko sem svečo na tla postavil? — (Znotraj v sobo.) Kaj je vzrok temu? — Naredite doma to poskušnjo s svečo! —

Pri velikih požarih nastane navadno tudi sapa ali veter, ako je bilo tudi poprej sicer mirno; kako se naredi to gibanje zraka? — Glejte, kar se naredi v navedenih zgledih v majhni meri, to se godi v naravi v veliki meri. Pod ravnikom ali ekvatorjem sègreje se zrak prav hudo, vzdigne se tedaj kviško, ter teče in hiti proti tečajnikoma v merzle kraje, od koder zdolaj pod toplo plastjo, merzel zrak proti ravniku piha in vleče. — Kako nastane tedaj sapa ali veter? — Zrak ni povsod jednako sègret, ker tudi zemeljna poveršina ni enakomerno sègreta. Ako veter lahno vleče, pravimo „sapa“, veter pihlja. Ako pa sapa močnejše vleče, pravimo „veter“ piše. Kako pa imenujemo prav močno gibanje zraka? — (Vihar.) Kako pa rečemo takrat, kadar hočemo najvišjo stopinjo naznanovati? — (Silni vihar, nevihta ali orkan.) Sapa ali veter preteče v 1 minuti kake 3 m., vihar pa 17—23 m. — Kaj zavemo vertinec? — Kdaj nastane vertinec? — (Kadar se dva vetra zadeneta, ter se verteti začneta.

(Dalje prih.)

Slovstvena naznanila.

V J. Blasnikovi tiskarni pride v kratkem na svitlo: „**Zbirka slovenskih mašnih pesni v čast sv. Cirilu in Metodu**“, sestavil in zložil P. Angelik Hribar. Obsegala bode 49 raznih napevov večinoma za vse dele sv. maše, nekaj pa za vloge po povzdigovanji. Delo bode ne samo po zunanosti jako lično, temuč tudi po vsebini gotovo občno priznanje dobilo, ker so napevi melodični in lepo ter pravilno harmonizovani, da jih bode vsak napredni cerkveni pevovodija z veseljem sprejel in tudi marljivo gojil. Mi le želimo, da bi gospod skladatelj našel toliko naročnikov, kakor se jih je dosedaj oglaševalo na njegove popred na svitlo dana dela, česar se tem gotovejše nadejamo, ker bode stalo 6 tiskanih pol (48 strani v 4 obliki) samo 1 gld. 50 novc.

Prirodopis živalstva s podobami. (Za spodnje razrede srednjih šol izdelal dr. Alojzij Pokorny, poslovenil Fran Erjavec, profesor na c. k. višji realki v Gorici.) Tretje, po 15. nemškem povsem predelano izdanje s 522 podobami. Založila in na svetlo dala Matica Slovenska v Ljubljani 1881. Natisnil Henrik Mercy v Pragi. — Ta knjiga je uže pred nekaj časom (m. maja) prišla v več sto iztisih Slovenski Matici, da jo bode moč rabiti po slovenskem oddelki v srednjih šolah. Visoko ministerstvo za bogočastje in nauk je z razpisom 11. junija t. l. št. 8544 uže na znanje dalo, da je 3. izdava »Pokorny-Erjavčevega Živalstva« za rabo v spodnjih razredih srednjih šol, v katerih se o živalstvu poučuje slovenski, splošno dopuščena.

Različnosti.

Šolstvo na Ogerskem. Leta 1879. je bilo na Ogerskem in Erdeljskem 2,114,864 otrok, ki bi morali hoditi v šolo. Hodilo jih je pa v resnici 1,644,803

t. j. 78%. Od teh šolo obiskujočih otrok je po narodnosti: Magjarov 794.915 razdeljenih na 7.179 šol; Slovanov 379.007 na 2.634 šol, in sicer: a) Slovakov 263.624 na 1.837 šol; b) Rusinov 45.591 na 471 šol; c) Srbov 36.716 na 260 šol; d) Hrvatov 27.076 na 166 šol; Nemcev 271.513 na 953 šol; Rumunov 205.374 na 2.874 šol. — Ljudskih šol je toraj skupaj 15.716. Kje so neki všteti Slovenci? Jako dvomno je tudi, da bi ti imeli kako slovensko učilnico. Po čemu? Vsaj je Slovenec bistra glava. Medmurci n. pr. ob meji štajarski ne govorijo magjarsčine in le malokateri jo ume; a kr. gosposka uraduje magjarski, občinskemu uradu rabi le magjarsčina, cerkveno-farni urad občejuje in piše le magjarski, ergo mora biti šola magjarska. Uboga deca! Čudno, da se božja beseda z lece oznanja vender le v materinščini. — Kakošnega duha je gosposka med ogerskimi Slovenci, vidi se takoj stopivši iz Štajerskega na Medmurje. V vaseh, kjer so zgolj Slovenci, ne najdeš niti jednega domačega napisa na deski, ki tujcu naznanja ime sela. To je ravnopravnost Slovincem! Kako se Slovanom na Ogorskem godi, pišejo slovanske novine tudi tako-le: Groza je, kako se z nami Slovaci na Ogorskem postopa. Ni-mamo ne jednega samega zavoda, kjer bi se slovenščina (Slovaki na Ogorskem se imenujejo Slovence in svoj jezik slovenščino) učila kakor obligaten predmet, niti se ne uči na njih učiteljskih, kjer se odgojujejo in izobražujejo učitelji in svečeniki. V Losoncz-u (Lučencu) na državnem učiteljski poučevalo se je nekaj mladih Slovakov, ki so se pripravljali za slovačke šole; ker se pa tam v slovenščini ne poučuje obligatno, nagnala jih je potreba, da si med sabo ustrojé privatno čitalnico, kjer so čitali slovačke knjige in časopise, ter se pripravljali za svoj bodoči stan. Pokojni ravnatelj Karol Terraj jim tega ni branil, a sedanji ravnatelj Zajzon začne mlade dijake spraševati, da si prisluži zasluge za »domovino«. Posledica je bila, da je sedem pripravnikov izključenih iz vseh ogerskih preparandij in da so morali otiti iz Lučenca v 24 urah; prognanci so bili najboljši in najpridnejši učenci. — Osobito se veliko agituje, da učitelji pomadjare svoja slovaška imena. Vredništvo službenega lista »Néptanitók lapja« pravi, da to ni herdjav (slab) nasvet za učitelje, katerih imena se težko izgovarjajo. Nemadjarskim učiteljem priporočajo, naj pokažejo s promenom svojega imena »patriotizem«. Mnoga gospóda na Madjarskem smatra za napredek v šolstvu, da se Slovaki raznarodé. — Kako pa je pri nas (na Slovenskem) v tem oziru? Na to vprašanje naj si vsak sam odgovori.

Školstvo u Srbiji. U Srbiji uvadjaju se neke promjene u uredjenju srednjih škola i u preparandijah. Gimnazije i realke dielit će se na niže sa 4 i na više sa 3 razreda. U preparandije uvadja se (proti ministarskomu predlogu) njemački jezik. Ali ministar prosvjete namjeravao je provesti u učiteljskoj školi mnogo znatnije promjene, dá, takove promjene, koje bi dirale u živac toga zavoda. On je naime podnio narodnoj skupštini predlog, po kom bi se imao dokinuti (odpraviti) četvrti tečaj, a prema tomu imale bi se nastavnoj cielji staviti uže granice. Tomu predlogu navadja ministar kao glavni razlog taj, što sadanja preparandija (osnovana prije 10 godina) pripravlja premalo učitelja, a drugi razlog tej promjeni bio bi još taj, što se u sadašnjoj preparandiji premnogo uči, dá, mnogo više, nego što po mnjenju g. ministra treba učitelju znati. Radi toga predloga bilo je borbe u prosvjetnom savjetu, u kojem su se odlučno proti njemu borili izkusni strukovnjaci: Popović, Milosavljević i Bakić. Ipak je školski savjet prihvatio (sprejel) predlog ministrov. Nu ne prodje tako u narodnoj skupštini; ona ne prista nanj i tako je četvrti del spašen (rešen.) — Dobro kaže razpravljajuć o tom pitanju »Vaspitač«: »Progrešno je ono mišljenje

što se kaže, da su za manje obrazovan ili neobrazovan narod dobri i učitelji s manjšo spremom; baš naprotiv, tamo treba najspodobnejše i najvještije ljude slati, da bi se narod što prije osvietio i podigao na viši stupanj obrazovanosti.

Narodna je skupština prihvatila (sprejela) nadalje predlog, da se osnuje još jedna učiteljska škola u Nišu, ali s tom ustanovom, da se ima na tom zavodu ustanoviti posebni odjel za manje spremne (manj spretno učenice) učenike (učitelj = učenik; učenik = učenec). Kako taj zaključak narodne skupštine radostno strukovnjaci pozdravljaju, ne odobravaju posljednje ustanove, tvrde, da se tim neće postići cilj, koji se postići namjerava. Oni tvrde, da bi bilo bolje, kad bi taj odjel bio pripravnim odjelom za učit. školu, ili kad bi se dovoljno nepripravljenim učenikom davala državna podpora u gimnaziji dotle, dok ne vrše tri razreda, pa onda da redovito polaze učiteljsku školu.

Srbski tednik „Rodoljub“ naznanja v 25. broji, da bode ilustrirani list »Srpska Zora« vsled izjave lastnika, izdatelja in urednika Teod. Stef. Vilovskega prestat izhajati, ker ima premalo materialne podpore, dasi obilo naročnikov, a malo plačnikov. Gotovo je to skrajni nemar od čitajoče publike, ki je dopustila, da pade ta jedini ilustrirani list srbski, kojega je urednik s požrtvovanjem polnih 5 let izdrževal in to na takoj višini, da bi se list težko kaj zameriti mogel.

Pisanke sè slikami iz prirodoznanstva, zemljepisja i. dr., ki se nikakor ne tičejo nauka v pisanju, je slavno ministerstvo prepovedalo rabiti po šolah. Pisanke, dosihmal dovoljene, se smejo rabiti le še do konca šol. leta 1881/82. Pisanke sè slikami, kako se ima pero držati in s predpisi, dovoljuje odsihmal deželni šolski svet na prošnjo dotičnikov. No, sedaj bode nastala konkurencija samo zaradi cene in zaradi popirja, kje se bode dobival lepši popir in bolj po ceni.

V Ljubljani, dne 25. junija. — Že predlanskem se je bila pri občnem zboru sprožila misel in želja, naj bi se v velikih počitnicah priredil v Ljubljani za gg. orgljavce poučevalni ozir, nadaljevalni kurs v povspreh cerkveni glasbi. Marsikdo ima dobro voljo na svojem koru povzdigniti cerkveno petje do višje stopnje, a ne vé, kako bi se dela lotil; marsikdo tudi misli, da je vse dosedanje že dobro ter da ne treba nikakoršnega napredka i. t. d. Pa naj že bode, kakor hoče: želja po poučevalnem kursu ni ugasnila. Naš gospod dopisnik »Izpod gore« jo je zopet oživil in prejel smo tudi od drugod nekaj dopisov, kateri radostno pozdravljajo misel »Izpod gore«. — Da se ta misel uresniči, imel je odbor cec. društva dne 12. junija sejo in sklenil, napraviti zgoraj imenovani kurs. Zato pa naj po nasvetu v. č. g. predsednika za leto izostane občni zbor, katerega tako po društvenih pravilih ni treba sklicevati vsako leto, ampak na tri leta. Ker meseca avgusta še niso splošne počitnice in med prvi teden pade mali Šmaren, se je nastavlil čas za poučevalni kurs od ponedeljka, t. j. 12. septembra do sobote, t. j. 17. septembra. Poučevali bodo učitelji orgljarske šole, in sicer: Harmonijo, preludovanje in modulacijo, praktično orgljanje in petje, zlasti koral, navod k poučevanju v petji; sestava orgelj, liturgika in nekoliko zgodovine glasbe. — Odbor bode tudi po svoji moči poskerbel gg. udeležencem cenó stanovanje in kako razvedrilo. Iz serca želimo, da bi se oglasilo mnogo gospodov pevskih učiteljev in orgljavcev za ta poduk. Oglasé naj se pa pismeno pri predsedniku cec. društva, v. č. g. dr. A. Jarc-i, do konca meseca julija, da bode odbor vedel po številu oglašanih svoje priprave vravnati. Natančnejši program se bode pozneje priobčil. Slavna vredništva slovenskih časnikov pa prosimo, naj blagovolé v svojih listih ponatisniti le-to oznanilo. „Cerk. glasb.“

Občni zbor „Glasbene Matice“ dne 20. junija t. l. je imel malo vdeležnikov. Tajnik je poročal o delovanju, zlasti o izdanih muzikalijah, katere smo tudi ob svojem času razglasili. Blagajnik poroča, da je bilo dohodkov 966 gld. 92 kr. in stroškov 874 gld. 3 kr., torej ostanka v gotovini 92 gld. 89 kr. Častnih članov ima »Gl. Matica« 4, ustanovnikov 21, letnih članov 150, skupaj 175 udov. Za leto 1881 se bodo razpošiljale članom te-le muzikalije: 1. Transkripcija narodne pesni: Luna sije, za glasovir zložil D. Fajgelj. — 2. »Glasbena Matica« 9. zvezek. Zbirka 15 moških zborov in čveterospevov. — 3. Lavorika, II. del, zbirka za posamične glasove s 40 napevi. Prijateljem petja in domače glasbe naj bode to prekoristno društvo živo priporočeno. Tudi se morejo novi pristopivši člani naročiti na vse od »Glasbene Matice« do leta 1879 na svitlo dane muzikalije za 6 gld., z muzikalijami za leto 1880 pa 8 gld.

Slovensko učiteljsko društvo je zborovalo 30. p. m. Gg. Razinger in Žumer sta razkladala načrt bodočih stenskih tabel; govorilo se je o načrtu sploh in o izpeljavi posameznih čerk. Navzoči so bili teh misli, da bi bilo dobro dodati še 1 tablo, na kateri bi bile tudi pisne »male« in tisne »velike« čerke, tako bi bilo vseh tabel skupaj 26. Govorilo se je potem o založbi tega dela, ki bode poleg obilnega truda stalo tudi dokaj denarja, sedaj je toliko gotovo, da sta gospoda R. in Ž. zmožna in priučena temu delu; gospodja tovariši po slovenskih deželah naj pa z obilnim naročenjem kažejo, da vedó ceniti spretnost in požrtvovalnost svojih tovarišev. Tukaj gre za izdelek domačega uma in dlana, nadajamo se, da bode tudi slavna vlada to delo poterdila in odobrila.

Druga točka je bila: občni zbor »vdovskega učiteljskega društva«, »slovensko-učiteljskega društva« in »Narodne sole«.

Navedena društva bodo imela svoj občni zbor kakor druga leta, tako tudi letos ob istem času, za sedaj je določena v to druga polovica meseca septembra.

Ako ima društvenikov kdo staviti kak nasvet, naj to naznani predsedništvu: za vdovsko društvo dr. A. Jarc-u, za slov. učit. društvo učitelju Govekar-ju in za »Narodno solo« učitelju F. Stegnar-ju, ali pa sploh vredništvu »Učit. Tov.« Dnevni red se bode naznanil o svojem času, ko zvemo »mnenje društvenikov«, ker pri občnem zboru bode prilika, razgovarjati se o marsičem.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V šolskem okraji Krškem je razpisanih 10 definitivnih učiteljskih služeb, in sicer: 3. in 4. učiteljsko mesto na 4razrednici v Krškem z letno plačo 500 gld., oziroma 450 gld.; 2. in 3. učiteljsko mesto na 3razrednici v Leskovci s 500 gld. in 400 gld. plače; 2. učiteljsko mesto 2razrednice v Ratečah s 500 gld. oziroma 400 gld. plače; 2. učiteljsko mesto dvo-razrednice na Raki z letno plačo 400 gld. in naposled učiteljska mesta jedno-razrednic pri sv. Jurji pod Kumom (450 gld.), v Dolu ali Št. Janži (450 gld.) in v Jesenicah (400 gld.). Prošnja je vložiti do konca t. m. pri okrajnem šolskem svetu v Kerskem.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gspđ. Ana Demel, izprašana kand. pride v Kočevja. Gosp. Anton Langof, učitelj v Mozelu, je umerl 70 let star ter služil 49 let pri šoli. R. I. P.

 Današnjemu listu je pridejan „Kazavec“.

Občni zbor „Glasbene Matice“ dne 20. junija t. l. je imel malo vdeležnikov. Tajnik je poročal o delovanju, zlasti o izdanih muzikalijah, katere smo tudi ob svojem času razglasili. Blagajnik poroča, da je bilo dohodkov 966 gld. 92 kr. in stroškov 874 gld. 3 kr., torej ostanka v gotovini 92 gld. 89 kr. Častnih članov ima »Gl. Matica« 4, ustanovnikov 21, letnih članov 150, skupaj 175 udov. Za leto 1881 se bodo razpošiljale članom te-le muzikalije: 1. Transkripcija narodne pesni: Luna sije, za glasovir zložil D. Fajgelj. — 2. »Glasbena Matica« 9. zvezek. Zbirka 15 moških zborov in čveterospevov. — 3. Lavorika, II. del, zbirka za posamične glasove s 40 napevi. Prijateljem petja in domače glasbe naj bode to prekoristno društvo živo priporočeno. Tudi se morejo novi pristopivši člani naročiti na vse od »Glasbene Matice« do leta 1879 na svitlo dane muzikalije za 6 gld., z muzikalijami za leto 1880 pa 8 gld.

Slovensko učiteljsko društvo je zborovalo 30. p. m. Gg. Razinger in Žumer sta razkladala načrt bodočih stenskih tabel; govorilo se je o načrtu sploh in o izpeljavi posameznih čerk. Navzoči so bili teh misli, da bi bilo dobro dodati še 1 tablo, na kateri bi bile tudi pisne »male« in tisne »velike« čerke, tako bi bilo vseh tabel skupaj 26. Govorilo se je potem o založbi tega dela, ki bode poleg obilnega truda stalo tudi dokaj denarja, sedaj je toliko gotovo, da sta gospoda R. in Ž. zmožna in priučena temu delu; gospodja tovariši po slovenskih deželah naj pa z obilnim naročenjem kažejo, da vedó ceniti spretnost in požrtvovalnost svojih tovarišev. Tukaj gre za izdelek domačega uma in dlana, nadajamo se, da bode tudi slavna vlada to delo poterdila in odobrila.

Druga točka je bila: občni zbor »vdovskega učiteljskega društva«, »slovensko-učiteljskega društva« in »Narodne sole«.

Navedena društva bodo imela svoj občni zbor kakor druga leta, tako tudi letos ob istem času, za sedaj je določena v to druga polovica meseca septembra.

Ako ima društvenikov kdo staviti kak nasvet, naj to naznani predsedništvu: za vdovsko društvo dr. A. Jarc-u, za slov. učit. društvo učitelju Govekar-ju in za »Narodno solo« učitelju F. Stegnar-ju, ali pa sploh vredništvu »Učit. Tov.« Dnevni red se bode naznanil o svojem času, ko zvemo »mnenje društvenikov«, ker pri občnem zboru bode prilika, razgovarjati se o marsičem.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V šolskem okraji Krškem je razpisanih 10 definitivnih učiteljskih služeb, in sicer: 3. in 4. učiteljsko mesto na 4razrednici v Krškem z letno plačo 500 gld., oziroma 450 gld.; 2. in 3. učiteljsko mesto na 3razrednici v Leskovci s 500 gld. in 400 gld. plače; 2. učiteljsko mesto 2razrednice v Ratečah s 500 gld. oziroma 400 gld. plače; 2. učiteljsko mesto dvo-razrednice na Raki z letno plačo 400 gld. in naposled učiteljska mesta jedno-razrednic pri sv. Jurji pod Kumom (450 gld.), v Dolu ali Št. Janži (450 gld.) in v Jesenicah (400 gld.). Prošnja je vložiti do konca t. m. pri okrajnem šolskem svetu v Kerskem.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gspđ. Ana Demel, izprašana kand. pride v Kočevja. Gosp. Anton Langof, učitelj v Mozelu, je umerl 70 let star ter služil 49 let pri šoli. R. I. P.

 Današnjemu listu je pridejan „Kazavec“.